

# Best-practices na 20 maanden Covid-19 in het mbo zorgonderwijs

Zoals het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2021) in haar onderzoek beschrijft is de impact van Covid-19 op het onderwijs groot. Zo leidde online onderwijs tot minder sociale contacten, deed dit een extra beroep op de kwaliteit van de thuissituatie en was er een beperking van het aantal mogelijkheden van stages wat zorgde voor onzekerheid. Dit alles had veel invloed op de motivatie van studenten. **DEBBY PETER, JAC RIJNEN**

**D**ocenten zochten volop naar alternatieven en werd er het nodige beroep gedaan op digitale skills en online onderwijs wat niet voor een ieder een vanzelfsprekend bleek te zijn. Het zoeken naar alternatieven en oog blijven houden voor de studenten zorgde voor onzekerheid en de nodige druk. Naast onderwijs hadden studenten ook te maken met een stage/werkomgeving waar de effecten door Covid-19 direct merkbaar waren. Zoals de druk om te komen werken in plaats van onderwijs te volgen, minimale personeelsbezetting en minder tijd voor begeleiding.

## EXTRA GEVOLGEN

Bij studenten van een zorg gerelateerde opleiding zagen we nog extra gevolgen. Deze studenten waren vanaf de start van de pandemie werkzaam in de frontlinie. Aanvankelijk was er nog weinig bekend over de

effecten en de gevolgen van het virus. Wel was er regelmatig sprake van tekorten aan beschermingsmiddelen en had zorgpersoneel te maken met acute en traumatische situaties. Gevolg hiervan was dat studenten in de zorg een verhoogde mate van klachten als angst, depressie en lichamelijke uitval meldden (Hupkens, 2021; Muller et al., 2020). Dit leidde tot toename van twijfel bij de studenten over de juiste opleidingskeuze en het willen blijven werken in de zorg (Plantinga et al., 2021). Welke interventies kunnen worden ingezet voor verbetering van het welzijn en de duurzame inzetbaarheid van studenten?

Al langere tijd wordt er in het onderwijs gesproken over het belang van skills, talenten en welzijn. Maar wat verstaan we onder, skills, talenten en welzijn? Skills ontstaan door intensief en doelbewust te leren en te oefenen. Talenten zijn het vermo-

gen om iets heel goed te kunnen. Meestal is het aangeboren of later door persoonlijke interesses (verder) ontwikkeld. Het welzijn wordt soms ook beschreven als geluk. Daarmee wordt bedoeld dat het zowel lichamelijk als geestelijk als sociaal goed met een persoon gaat.

De aandacht hiervoor hebben en het potentieel van de student zichtbaar maken, is één ding, wat we de student er vervolgens mee laten doen, is iets heel anders. Net zoals skills, talenten en welzijn telt, telt inspanning dubbel (Collectief van Movisie-experts, 2021; Duckworth et al., 2019). Nieuwe situaties vragen om anders denken en doen daarmee naast skills en talenten een beroep op het welzijn. Urgentiebesef versterkt dit belang (Rogers, 2002). De onderwijsinspectie concludeerde dan ook dat de huidige situatie meer zicht op kansen kan bieden, om anders te werken in het onderwijs.

## SKILLS EN TALENTEN

Reeds vier jaar werkt de zorgopleiding verpleegkunde bbl4 met de integratie van skills in het kwalificatiedossier, gekoppeld aan talenten. Het transversaal, dus universeel en over opleidingen heen, inzetten van skills en talenten, maakt dat de student inzicht krijgt op welke wijze zij haar skills en talenten kan inzetten. Niet alleen op professioneel, maar ook op persoonlijke ontwikkeling. Doordat elke student een buddy heeft, leren studenten hierin van en met elkaar. Dit alles heeft geleid tot studenten die instaat zijn om snel mee te bewegen met ontwikkelingen in de maatschappij. Dit wordt ook wel toekomstlenig opleiden genoemd (Van 't Erve, 2019).

## ACUTE EN TRAUMATISCHE SITUATIES HEBBEN GELEID TOT INZICHTEN BIJ DE STUDENT

Door zowel LOB- als portfolio gesprekken te voeren in de driehoek van student, docent en beroepspraktijkvorming, staan de ontwikkelingen van talenten, en skills op professioneel en persoonlijke vlak centraal. Dit maakt dat (zorg)organisaties een goed beeld hebben over het volledige potentieel van zijn (toekomstige) medewerker.

Inmiddels weten we uit verschillende onderzoeken dat dit leidt tot studenten die duurzaam inzetbaar zijn (Duckworth, et al., 2019). Maar hoe ging dat de afgelopen 20 maanden tijdens de Covid-19 periode?

»



## STROOMVERSNELLING

Door de nieuwe situaties werd er meer een beroep gedaan op skills en talenten van studenten. Het (deels) online onderwijs heeft er onder andere voor gezorgd dat de ontwikkeling van digitale skills van studenten stroomversnelling gingen. Daarnaast legde het online onderwijs een andere nadruk op skills als communiceren, samenwerken en probleemoplossend vermogen. Maar ook op talenten als aanpassingsvermogen en zelfmotivatie.

## LAAT DE STUDENT HET EIGEN WELZIJN REGELMATIG MONITOREN

Ook vroeg het opleiden in Covid-19 periode om omdenken, doordat contexten wijzigden en maakten dat bijvoorbeeld opdrachten vertaald moesten worden naar de actuele situatie zonder daarbij afbreuk te doen aan het kwalificatiedossier. De wijziging van contexten en de diversiteit aan situaties binnen de beroepspraktijkvorming vroeg om meer afstemming in de driehoek. Door gebruik te maken van Webinars werden actuele onderwerpen als de vertaalslag van een opdracht naar een huidige situatie, de werkdruk en leeromstandigheden in de beroepspraktijkvorming besproken. Het vervolgens online publiceren van deze Webinars voor een ieder maakte dat op elk gewenst moment de informatie verkregen kon worden. Een steeds terugkerend thema in deze Webinars was het belang van welzijn voor de ontwikkeling van studenten. Dit maakte dat vanaf schooljaar 2021 naast skills en talenten ook gewerkt

wordt met het monitoren en het werken aan het welzijn.

## RESULTATEN VAN DE INTERVENTIES

De LOB en portfoliogesprekken maakte dat er op maat gecoacht kon worden door de docent en de begeleider in de beroepspraktijkvorming. De acute en soms traumatische situaties waarin studenten belandde, vroeg om het direct anders inzetten van hun skills en talenten. Studenten gaven aan zich hierin gehoord en gekend te voelen door de docent, buddy en beroepspraktijk. Hierdoor was de student in staat zich aan te passen aan de nieuwe situatie en zelf regie hierin te nemen.

Het koppelen van skills, talenten en welzijn aan de acute en traumatische situaties maakte dat de student inzicht kreeg in en daardoor in staat was om hem/haar kwaliteiten effectief in te zetten. Hierdoor werd er een ander beroep gedaan op hun skills en talenten.

Studenten gaven aan dat bovenstaande interventies hen in staat stelde om mee te kunnen bewegen met de veranderingen die plaats vonden. Uit recente cijfers blijkt dat er geen significant verschil wat betreft uitval is, tussen de periode voor en tijdens Covid-19.

Geconcludeerd kan worden dat door het inzetten van skills, talenten in combinatie met het monitoren van het welzijn dit een positief effect heeft op de intrinsieke motivatie van studenten. Tevens is gebleken dat de docent door het verkregen inzicht veel beter mee kan schakelen en denken met de ontwikkeling van de student (Kennispunt MBO, LLO & SBB, 2022).

## ADVIEZEN

- Heb aandacht voor het welzijn van de student, laat de student het eigen welzijn regelmatig

monitoren door een meting en dit bespreken in bijvoorbeeld een LOB gesprek

- Geef inzicht in talenten en benadruk deze. Laat de student een talentenscan maken. Start vervolgens vanuit een door de student zelf voorgedragen situatie en leg dan de focus op de talenten van de student.
- Leer de student en docent skills transversaal aan, waardoor zij in staat zijn om ook in nieuwe situaties hun skills dusdanig in te zetten dat zij in hun kracht komen en blijven staan
- Uitgaan van het potentieel en het inzetten van skills en talenten (Peter & Rijnen, 2019)
- Inzetten van buddy voor het bevorderen van sociale cohesie:
- Een buddy is een vaste collega die je altijd even kan bellen om te sparren of om stoom af te blazen als het moeilijk is, maar ook in tijden dat het goed gaat of wanneer je een leuke ervaring wilt delen. Daardoor blijft de drempel laag om elkaar te bellen.
- Tenslotte practice what you teach; Laat ook de docenten werken met welzijn, skills en talenten. Dit leidt over en weer tot meer begrip.

De ervaringen en adviezen zijn door de SBB en MBO raad overgenomen in hun best practices (Kennispunt MBO, LLO & SBB, 2022). ■

DEBBY PETER EN JAC RIJNEN ZIJN ONTWIKKELAARS VAN 21EDUCATION EN WERKZAAM IN HET MBO ONDERWIJS ALS ONDERZOEKSDOCENT EN ADVISEUR. ZE HEBBEN EEN ONDERWIJSKUNDIGE MASTER AFGEROND. U KUNT HEN MAILLEN VOOR DE LITERATUURLIJST VAN DIT ARTIKEL: [DEBBY@21EDUCATION.ORG](mailto:DEBBY@21EDUCATION.ORG) EN [JAC@21EDUCATION.ORG](mailto:JAC@21EDUCATION.ORG).

Zie voor meer informatie:  
[www.21education.org](http://www.21education.org).